USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Pavla Molka a soudců JUDr. Radana Malíka a JUDr. Barbary Pořízkové v právní věci žalobkyně: **M. K.**, zast. Mgr. Karin Ponczou Hadwigerovou, advokátkou se sídlem Příčná 327/1, Havířov, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 15. 2. 2022, č. j. OAM-43/ZA-ZA12-VL13-R2-2020, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. 6. 2022, č. j. 18 Az 10/2022-76,

takto:

I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.

II. Žádný z účastníků **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

III. Ustanovené zástupkyni žalobkyně, Mgr. Karin Poncze Hadwigerové, advokátce se sídlem Příčná 327/1, Havířov, **se přiznává** odměna za zastupování žalobkyně v řízení o kasační stížnosti ve výši **10 200** Kč, která jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto usnesení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalovaný rozhodnutím uvedeným v záhlaví neudělil žalobkyni mezinárodní ochranu dle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).

[2] Žalobkyně proti tomuto rozhodnutí podala žalobu ke Krajskému soudu v Ostravě (dále jen „krajský soud“), který ji zamítl rozsudkem uvedeným v záhlaví. Předešlé rozhodnutí žalovaného, kterým žádost žalobkyně zamítl jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 2 zákona o azylu, krajský soud zrušil rozsudkem dne 7. 10. 2020, č. j. 18 Az 22/2020-24, jelikož žalovaný neposoudil, zdali neměl žalobkyni ustanovit opatrovníka z důvodu přechodné duševní poruchy. Tento rozsudek potvrdil Nejvyšší správní soud (dále též „NSS“) rozsudkem ze dne 16. 4. 2021, č. j. 1 Azs 402/2020-39. Žalovaný v nyní napadeném novém rozhodnutí odůvodnil závěr, že žalobkyně netrpí přechodnou duševní poruchou, kvůli které by nemohla náležitě hájit svá práva.

[3] Ze správního spisu vyplývají podle krajského soudu rozpory mezi výpověďmi žalobkyně. Nebylo proto pravděpodobné, že se určité skutečnosti udály, jak uvádí. Žalovaný s žalobkyní uskutečnil několik pohovorů, přičemž žalobkyně činila vyjádření, která žalovaný následně zohlednil. Žalobkyně proto mohla odstranit případné rozpory ve svých výpovědích. Krajský soud nepovažoval za relevantní tvrzení, že žalobkyně odešla ze země původu pro údajné pronásledování pro svůj židovský původ příslušníky sekty provozující náboženské rituály ve sklepě jejího domu. Připomněl judikaturu NSS v otázce pronásledování soukromými osobami, dle které musí k tomuto pronásledování přistoupit záměrná nečinnost státních orgánů či jejich neschopnost poskytnout ochranu před původci pronásledování.

[4] Krajský soud nesouhlasil ani s námitkou, že si žalovaný neobstaral dostatek informací o Moldavsku týkajících se ochrany ze strany tamních státních orgánů. Žalovaný vycházel z aktuálních informací, které doložil v řízení před krajským soudem, jenž je provedl jako důkaz v rámci ústního jednání. Žalovaný zjistil skutkový stav v potřebném rozsahu a obstaral si dostatek informací a žalobkyně nenavrhla relevantní doplnění dokazování. Krajský soud dospěl k závěru, že žalobkyni nelze udělit ani doplňkovou ochranu dle § 14a zákona o azylu, jelikož neuvedla skutečnosti, které by spadaly pod toto ustanovení.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření ke kasační stížnosti

[5] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) podala proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost z důvodů dle § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

[6] Stěžovatelka spatřuje přijatelnost kasační stížnosti v nerespektování ustálené judikatury krajským soudem, který se dopustil zásadního pochybení ve výkladu hmotného a procesního práva. Stěžovatelčin případ je hodný zvláštního zřetele pro její zdravotní stav a hrozící pronásledování v případě návratu do země původu.

[7] Žalovaný se dostatečně nevěnoval zdravotnímu stavu stěžovatelky, její rodinné situaci a situaci v oblasti Podněstří, ze které pochází. Dále nevěnoval pozornost všem okolnostem případu. Osoba trpící přechodnou duševní poruchou si nemusí být této poruchy vědoma. Argumentace žalovaného, že stěžovatelka v průběhu správního řízení odmítala ustanovení opatrovníka či pohovor s psychologem, proto nemůže obstát. Skutečnost, že stěžovatelka ve správním řízení aktivně vystupovala, byla umožněna pomocí jiných osob. Skutkový stav, ze kterého žalovaný vycházel, se odchyluje od skutečností tvrzených stěžovatelkou. Krajský soud tvrzení žalovaného převzal, aniž by napadený rozsudek obsahoval skutečnosti, které by odůvodňovaly zamítnutí žaloby. V odůvodnění chybí odkaz na listiny či důkazy, o které je napadený rozsudek opřen. Napadený rozsudek je proto nepřezkoumatelný.

[8] V oblasti Podněstří není k dispozici kvalitní zdravotní péče, a to zejména v oblasti psychologie a psychiatrie. Tato skutečnost je relevantní z hlediska udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 2 písm. b) a d) zákona o azylu. Zdravotnický systém v Moldavsku je zastaralý. Opuštění země původu a podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany je navíc hodnoceno jako vlastizrada, a v případě návratu tudíž hrozí stěžovatelce nelidské a ponižující zacházení. Došlo by k jejímu zatčení a umístění do výkonu trestu odnětí svobody. Stěžovatelka nemá v zemi původu žádné sociální vazby, jelikož v ČR pobývá její

manžel, matka a její dospělé dcery. Po návratu do Moldavska jí hrozí propad do chudoby. Její vyšší věk a zdravotní stav zakládají situaci, která je neslučitelná se zákazem špatného zacházení dle čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Žalovaný zkoumal bezpečnostní situaci v Moldavsku bez vztahu ke skutečnostem, které uváděla stěžovatelka. Ta má odůvodněný strach z budoucího pronásledování tajnými službami země původu, ale také ze strany soukromých osob. Valná část shromážděných informací o zemi původu není aktuální. Stěžovatelka dále namítá složitou politickou situaci v Podněstří. Krajský soud a žalovaný se nevypořádali ani s přiměřeností dopadů napadeného rozhodnutí do jejího soukromého a rodinného života.

[9] Z napadeného rozsudku nevyplývá, zda byla stěžovatelka dotázána, zda ovládá český jazyk. Ve správním řízení uvedla, že je schopna se dorozumět rusky. Měl jí proto být ustanoven tlumočník k překladu listin a ke komunikaci s krajským soudem.

[10] Žalovaný ve vyjádření navrhl odmítnutí kasační stížnosti pro nepřijatelnost nebo její zamítnutí pro nedůvodnost. Krajský soud se zabýval všemi žalobními námitkami a jeho rozsudek je souladný s judikaturou NSS. Pokud dospěl ke stejným závěrům jako žalovaný, nelze to hodnotit jako nezákonnost.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[11] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal, zda napadený rozsudek netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[12] Po konstatování přípustnosti kasační stížnosti se NSS ve smyslu § 104a odst. 1 s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatelky. Není-li tomu tak, NSS takovou kasační stížnost odmítne jako nepřijatelnou. Institut nepřijatelnosti a jeho dopady do soudního řízení správního NSS podrobně vyložil v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS, ve kterém interpretoval neurčitý právní pojem *„přesah vlastních zájmů stěžovatele“*. O přijatelnou kasační stížnost se dle tohoto usnesení může jednat v těchto případech: (1) kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec nebo nebyly plně vyřešeny judikaturou NSS; (2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně; (3) kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikaturní odklon; (4) pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[13] Kasační stížnost není přijatelná.

[14] Vzhledem k tomu, že stěžovatelka uplatnila v kasační stížnosti také důvod podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., zabýval se NSS nejprve tímto důvodem a pro stručnost odkazuje na judikaturu ohledně posouzení toho, jaké vady naplňují tento kasační důvod (viz např. rozsudky NSS ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003-75, č. 133/2004 Sb. NSS, nebo ze dne 18. 10. 2005, č. j. 1 Afs 135/2004-73, č. 787/2006 Sb. NSS). Odůvodnění napadeného rozsudku obsahuje srozumitelné a dostatečné závěry krajského soudu. Co se týče listin a důkazů, na základě kterých rozhodl, z napadeného rozsudku vyplývá, že

vycházel ze správního spisu, z vyjádření, která stěžovatelka zaslala během správního řízení, a z informací o zemi původu, které provedl jako důkaz v rámci ústního jednání dne 23. 6. 2022. Z napadeného rozsudku je tedy zjevné, na základě jakých podkladů krajský soud rozhodl.

[15] Stěžovatelka v kasační stížnosti uplatnila některé námitky, které neuplatnila v řízení před krajským soudem. Tyto zcela nové námitky jsou nepřípustné dle § 104 odst. 4 s. ř. s., a NSS se jimi proto nemůže věcně zabývat. Jedná se o námitky, že 1) nemá v zemi původu sociální vazby a hrozí jí zde chudoba, 2) v zemi původu je špatný zdravotnický systém, 3) v zemi původu jí hrozí nelidské a ponižující zacházení kvůli tomu, že požádala o mezinárodní ochranu, 4) má obavy z pronásledování moldavských tajných služeb, 5) situace na území Podněstří, ze kterého pochází, je problematická.

[16] Dle stěžovatelky jí měl žalovaný kvůli přechodné duševní poruše ustanovit opatrovníka dle § 32 odst. 2 písm. g) zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů. NSS v bodě 22 předchozího rozsudku ve věci mezinárodní ochrany této žalobkyně č. j. 1 Azs 402/2020-39 uvedl, že žalovaný má *„prostor pro správní uvážení k posouzení, zda je ustanovení opatrovníka nezbytné k hájení práv účastníka v řízení. Soudu v rámci přezkumu zákonnosti přísluší přezkoumat, zda správní orgán nepřekročil zákonem stanovené meze správního uvážení nebo zda správní uvážení nezneužil.“* Žalovaný provedl se stěžovatelkou doplňující pohovor, při kterém byla schopna vnímat smysl otázek a odpovídat na ně, byla schopna vnímat význam vedeného řízení a zároveň odmítla navštívit psychologa či lékaře. Nejvyšší správní soud v takovém posouzení nespatřuje překročení zákonem stanovené meze či zneužití správního uvážení. Neustanovení opatrovníka proto nelze považovat za nezákonné.

[17] Dle stěžovatelky žalovaný odhlíží od jejích tvrzení a nesehnal pro posouzení případu aktuální zprávy o zemi původu. Neaktuální je nicméně dle judikatury taková zpráva, která *„obsahuje informace, které v důsledku změny okolností v období mezi vypracováním zprávy a jejím použitím již nejsou aktuální, neboť situace, již zpráva popisuje, je již zcela jiná“* (viz rozsudek NSS ze dne 22. 1. 2020, č. j. 6 Azs 109/2019-74). Z ničeho neplyne, že by v Moldavsku došlo k takové změně situace, která by zakládala neaktuálnost zpráv o zemi původu, ze kterých vycházel žalovaný. Ačkoliv některé informace nebyly založeny ve správním spise, žalovaný je doložil krajskému soudu, který je provedl při ústním jednání jako důkaz. Z podkladů, které žalovaný předložil krajskému soudu, a dalších, které jsou součástí správního spisu, nevyplývá, že by na území Moldavska působila náboženská sekta, která by se zaměřovala na židovské obyvatelstvo, jak tvrdila stěžovatelka.

[18] Žalovaný posoudil stěžovatelčina tvrzení jako obavu z pronásledování soukromými osobami. K takovému pronásledování musí přistoupit i neschopnost či neochota státních orgánů země původu cizince ochránit, jinak nejde o důvod udělení azylu podle § 12 zákona o azylu (srov. např. rozsudek NSS ze dne 31. 7. 2008, č. j. 7 Azs 43/2008-47). Dle žalovaného se stěžovatelka obrátila na policii kvůli údajnému vloupání do jejího domu, nicméně dále nikoho o pomoc nepožádala a pouze uvedla, že *„policie čaroděje neřeší“*. Takové tvrzení nelze dle NSS považovat za dostatečné úsilí k využití ochrany státních orgánů před údajným pronásledováním ze strany soukromých osob a z ničeho nevyplývá, že by moldavské státní orgány objektivně nebyly schopny nebo ochotny stěžovatelku ochránit.

[19] Stěžovatelka v obecné rovině namítá, že se žalovaný ani krajský soud nevypořádali s přiměřeností dopadu napadeného rozhodnutí do jejího soukromého a rodinného života. Judikatura NSS připouští okolnosti rodinného života žadatele jako důvod pro udělení doplňkové ochrany pouze ve výjimečných případech (srov. např. usnesení NSS ze dne 7. 11. 2022, č. j. 8 Azs 389/2021-58). Žalovaný neshledal stěžovatelčin případ výjimečným a stěžovatelka jeho závěry uvedené na straně 12 a 13 napadeného rozhodnutí v žalobě konkrétně nerozporovala. Krajský soud se proto s její námitkou obecně vypořádal tím, že ji nepovažoval za relevantní důvod pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a zákona o azylu.

[20] Stěžovatelka dále namítá, že jí měl být v řízení před krajským soudem ustanoven tlumočník. Otázka, zda krajský soud musí žalobci, který v řízení používá cizí jazyk, zaslat písemnosti v jím používaném jazyce, byla předložena rozšířenému senátu pod sp. zn. 8 Azs 289/2021 a nebyla doposud zodpovězena. Tato otázka nicméně nemůže mít vliv na projednávaný případ. Stěžovatelka si nepřevzala žádnou z písemností (bez ohledu na jazyk v nich užitý), které jí krajský soud doručoval. Z navrácených obálek (založených ve spise krajského soudu na č. l. 33, 58 a 59) vyplývá, že stěžovatelce nebylo možné soudní písemnosti doručit, přičemž na její adrese byla pokaždé zanechána výzva k jejich vyzvednutí. Z výpisu z evidence žalovaného, která je součástí spisu krajského soudu, je zřejmé, že stěžovatelka na této adrese v dané době pobývala. K vyzvednutí nedošlo ani poté, co krajský soud vyvěsil na úřední desku sdělení o možnosti vyzvednutí přímo u krajského soudu dle § 49 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů. Skutečnost, že jí krajský soud zasílal písemnosti v českém jazyce, proto nemohla s ohledem na výše uvedené zasáhnout do jejích práv.

IV. Závěr a náklady řízení

[21] Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nepřijatelnou odmítl podle § 104a s. ř. s.

[22] O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle úspěchu ve věci v souladu s § 60 odst. 1 větou první s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. (k tomu srov. usnesení rozšířeného senátu ze dne 25. 3. 2021, č. j. 8 As 287/2020-33, č. 4170/2021 Sb. NSS). Stěžovatelka v řízení úspěch neměla, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému žádné náklady v řízení o kasační stížnosti nevznikly. Žádný z účastníků proto nemá právo na náhradu nákladů řízení.

[23] Usnesením NSS ze dne 19. 8. 2022, č. j. 9 Azs 136/2022-19, byla stěžovatelce ustanovena jako zástupkyně Mgr. Karin Poncza Hadwigerová, advokátka se sídlem Příčná 327/1, Havířov. Hotové výdaje a odměnu za zastupování platí v takovém případě stát (§ 35 odst. 10 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud přiznal ustanovené zástupkyni odměnu za tři úkony právní služby, a to za první poradu se stěžovatelkou včetně převzetí a přípravy zastoupení (záznam o poradě ze dne 24. 8. 2022 na č. l. 50 spisu NSS), další poradu se stěžovatelkou přesahující jednu hodinu (záznam o poradě ze dne 12. 9. 2022 na č. l. 50 spisu NSS), a sepsání doplnění kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. b), c) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů] ve výši 9 300 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d) a § 7 bod 5. téže vyhlášky], k čemuž náleží náhrada hotových výdajů ve výši 900 Kč (§ 13 odst. 4 téže vyhlášky). Zástupkyně stěžovatelky sdělila, že není plátkyní

DPH (na č. l. 34 spisu NSS). Celková výše odměny tedy činí 10 200 Kč. Odměna jí bude uhrazena do 60 dnů od nabytí právní moci tohoto usnesení.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 23. listopadu 2022

JUDr. Pavel Molek
předseda senátu